

HANDLEIDING YOU(TH) 4 GOALS

Inhoud

1. VIA Don Bosco in het kort	4
2. Overzicht Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen	5
3. Doelstellingen van You(th) 4 Goals	7
4. Opbouw website You(th) 4 Goals	8
5. Instructies	9
6. Extra informatie quiz	11
7. Extra informatie Challenges	34
8. Bronnen.....	46

Voor een vlot begrip van de tekst is ervoor gekozen om “hij” en “zijn” te gebruiken. De tekst kan echter ook met “zij” en “haar” of “hen” en “hun” gelezen worden.

1.VIA Don Bosco in het kort

VIA Don Bosco is een erkende Belgische ngo die onderwijsinstellingen en tewerkstellingsinitiatieven voor jongeren in Afrika en Latijns-Amerika ondersteunt.

Al meer dan 50 jaar bieden wij pedagogische en financiële medewerking aan plaatselijke scholen. Het opbouwen van sociale en professionele competenties bij kansarme jongeren vormt de rode draad van onze projecten. Zo helpen we hen om actieve wereldburgers te worden en een plaats op de arbeidsmarkt te vinden. Tegelijk bouwen we bruggen tussen scholen in België en elders in de wereld. Zo timmert VIA Don Bosco aan de weg naar een rechtvaardige samenleving die beantwoordt aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen.

Breng de wereld in je klas

VIA Don Bosco helpt jongeren in dialoog te treden met de wereld zodat ze handelen als verantwoordelijke burgers, die zich bewust zijn van het belang van internationale solidariteit en de mogelijkheden om zelf bij te dragen tot een eerlijkere wereld.

Hoe zien wij de toekomst?

Als Belgische en salesiaanse ngo geloven we in de sterkte van een menselijke ontwikkeling gebaseerd op een holistische benadering van vorming en onderwijs. Vorming is de hoeksteen van duurzame ontwikkeling. Het is volgens ons een van de belangrijkste instrumenten om uit de armoede te groeien en om aan een democratische, rechtvaardige en duurzame samenleving te bouwen. Dit is bovendien een belangrijke sleutel om de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Sustainable Development Goals (SDG's) te behalen.

Meer informatie kan je terugvinden op <https://www.viadonbosco.org/nl/over-ons>.

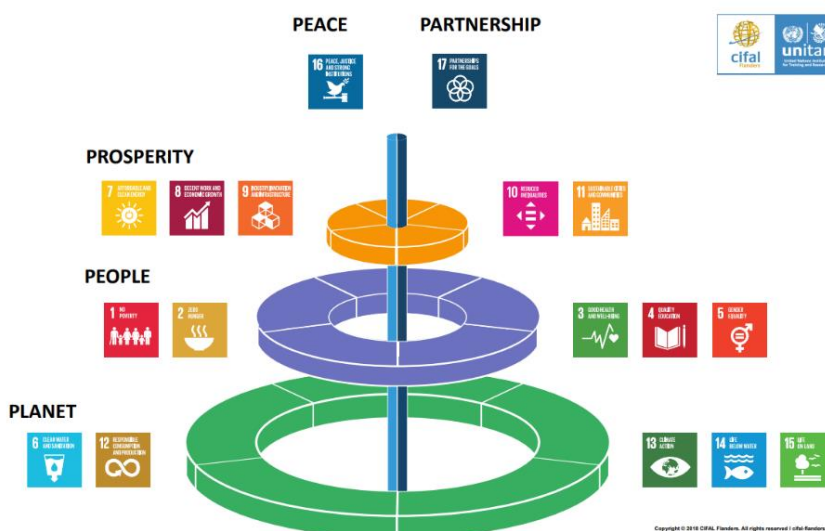
2. Overzicht Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen

De Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Sustainable Development Goals (SDG's) werden in 2015 de wereld ingestuurd. Tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (VN) werden ze formeel aangenomen naar aanleiding van de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling. Meer dan 190 lidstaten besloten om zich te engageren voor de 17 doelstellingen die van de wereld een duurzame plek moeten maken.

De komende jaren (tot 2030) vormen die 17 SDG's, aan de hand van 169 targets, een actieplan om armoede uit de wereld te helpen en onze planeet terug op koers te zetten richting duurzaamheid.

De doelen vormen één geheel, zijn aanvullend aan elkaar en zetten in op de vijf dimensies van duurzame ontwikkeling: people, planet, peace, prosperity, partnership. De mens, de planeet, vrede, welvaart en partnerschappen staan dus centraal.

De doelstellingen vormen een unieke samensmelting van twee mondiale agenda's: duurzame ontwikkeling en internationale samenwerking. De nadruk van deze agenda ligt op 'universaliteit'. Dat betekent dat de verwezenlijking niet enkel in het Globale Zuiden moet gebeuren maar over de gehele planeet. Iedereen kan zijn steentje bijdragen.

De 17 SDG's lijken op het eerste zicht misschien doelstellingen die vooral van toepassing zijn voor wereldleiders, regeringen en grote instanties en organisaties. Maar niets is minder waar. Ook als individu, als burger én als wereldburger kunnen we met z'n allen bijdragen aan een duurzamere wereld. Iedereen op de planeet draagt al bij aan duurzaamheid, ook al gaat het maar over het licht uit doen wanneer je een ruimte verlaat. De 17 SDG's helpen ons om nog net een stapje verder te gaan en ons uit te dagen om samen zorg te dragen voor mens en planeet zodat niet alleen wij, maar ook iedereen na ons een waardig bestaan heeft.

Meer informatie kan je vinden op: <https://www.sdgs.be/>. Of bekijk een van de volgende video's voor een korte introductie tot de SDG's.

- Sustainable Development Goals van SDG's.be:
https://www.youtube.com/watch?time_continue=3&v=b6qPnu82OVU.
Deze informatieve video legt de verschillende ontwikkelingsdoelstellingen kort uit.
- "Our Future Starts Now" is een kortfilm van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties: **<https://www.youtube.com/watch?v=fCnuoARKVdg>**.
Deze video laat zien hoe duurzame ontwikkeling doorheen de jaren steeds opnieuw op de agenda werd gezet. Het toont sociaal en ecologisch engagement in alle uithoeken van de wereld. *"To leave no one behind, we must all lead"*.

3. Doelstellingen You(th) 4 Goals

Met You(th) 4 Goals willen we jongeren helpen zich te ontplooien tot kritische, solidaire, verantwoordelijke en actieve wereldburgers. Om dat te bereiken, stimuleert You(th) 4 Goals de ontwikkeling van kennis, vaardigheden en attitudes bij deze jongeren.

You(th) 4 Goals stimuleert jongeren om zich te ontpoppen tot:

Kritische wereldburgers

- Wereldse kennis
- Zelfreflectie
- Lerende en onderzoekende houding
- Participatiestrategieën

Actieve wereldburgers

- Actieve menings- en keuzevorming
- Actiegerichtheid
- Ondernemingszin

Solidaire wereldburgers

- Systeemdenken
- Verantwoordelijkheidszin
- Connectie
- Empathisch vermogen en waardering van diversiteit

Verantwoordelijke wereldburgers

- Conflictmanagement
- Streven naar veiligheid en verbondenheid
- Rollenbewust zijn

4.Opbouw website You(th) 4 Goals

STARTPAGINA

Op de startpagina ben je waarschijnlijk al beland, want daar vind je ook de link naar deze handleiding. Na een korte introductie kan je hier doorklikken naar de doelstellingen (SDG's), quizzen, challenges en projecten.

SDG's

Onder het luik doelstellingen vind je een overzicht van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen of SDG's. Wanneer je op een SDG klikt, krijg je meer uitleg te zien over dat thema.

QUIZ

Hier vind je twee quizzen. Wil je laagdrempelig beginnen of wil je jouw leerlingen wat meer uitdagen? De twee quizzen hebben een verschillende moeilijkheidsgraad dus er is voor elk wat wils.

CHALLENGES

Per SDG krijg je een aantal challenges voorgeschoteld. Er zijn zowel challenges die leerlingen thuis kunnen doen, als challenges waar jullie met de hele klas voor kunnen gaan. Enkele grote acties tijdens een mondiale week op school of enkele kleine uitdagingen doorheen het hele jaar? Ga geen enkele uitdaging uit de weg!

PROJECTEN

Op deze plek vind je tips en tricks over hoe je samen met de leerlingen kan brainstormen over een succesvolle actie, hoe je een activiteit kan plannen, hoe je dat allemaal kan betalen en nog zoveel meer. Deze tools zorgen ervoor dat de organisatie van een activiteit of evenement geen geheimen meer heeft voor jullie. Zijn jullie klaar om een fameuze actie te ondernemen, maar weet je niet waar te beginnen? Grasduin dan in onze projectenbibliotheek!

5. Instructies

ACCOUNT AANMAKEN

- Als je de website opent, klik je rechts bovenaan op **login**.
- Daarna klik je op **inschrijven** en je vult de lege velden in.
- Nu kan je klikken op **account aanmaken**.

Account aangemaakt en ingelogd?

Klik op **mijn klassen** (onder **mijn account**) en voer de naam van de klas in waarmee je de quiz of challenges wilt starten. Op deze plek zullen de resultaten van de quizen van je verschillende klasgroepen worden opgeslagen.

QUIZ

Met deze quiz worden jullie ware SDG-experts!

De leerkracht is spelleider. Hij opent de website en het account van de groep op de website en projecteert alles op groot scherm in de klas. Op die manier kunnen de leerlingen alles volgen. Om te beginnen kies je aan de hand van de moeilijkheidsgraad de quiz die je wil spelen. Quiz 1 met één ster is iets gemakkelijker dan quiz 2.

Per SDG krijg je een vraag voorgeschoteld en is het aan de groep om samen te overleggen en te beslissen wat het goede antwoord is. De leerkracht duidt het gekozen antwoord aan en drukt op bevestigen. Daarna verschijnt het juiste antwoord op het scherm.

In deel 4 van deze handleiding vind je bij elke vraag/SDG bijkomende informatie om mee te geven aan je leerlingen. Zo kan je niet alleen stil staan bij de vraag zelf maar kan je dit ook kaderen met extra informatie.

Je kan de hele quiz uitspelen in twee uur. Heb je minder tijd, geen paniek, dan kan je zelf kiezen welke vragen je overslaat. Telkens als je het antwoord te zien krijgt, krijg je de optie om het voorlopige werk op te slaan of naar de volgende vraag te gaan. Het is dus niet nodig om de hele quiz in een keer uit te spelen. Alles wordt opgeslagen en je kan verder werken wanneer je wilt.

Gaan jullie de strijd aan? Go for Goals!

Deel jullie resultaat na de quiz op sociale media met #You(th)4Goals en #viadonbosco en vergelijk jullie score met andere klasgroepen.

CHALLENGES

“Een kleine stap voor een mens, maar een reuzensprong voor de mensheid”.

In 1969 werden deze iconische woorden uitgesproken bij de eerste maanlanding. De maan is wat ver, maar er is ander goed nieuws voor jullie. Want om bij te dragen aan verandering, hoef je niet naar de maan te reizen. Ga enkele uitdagingen aan in de tweede fase van het spel. Hoe klein of groot de actie ook is, jullie kunnen wel degelijk een verschil maken!

Bij de challenges kan je zelf kiezen bij welke SDG je begint. Per SDG worden er een aantal voorgesteld. Kies er eentje uit en vink het vakje aan eens je de uitdaging volbracht hebt. Ook hier blijft je werk opgeslagen. Je kan zoveel als je wilt terugkeren naar het profiel van de groep zonder dat er iets verloren gaat.

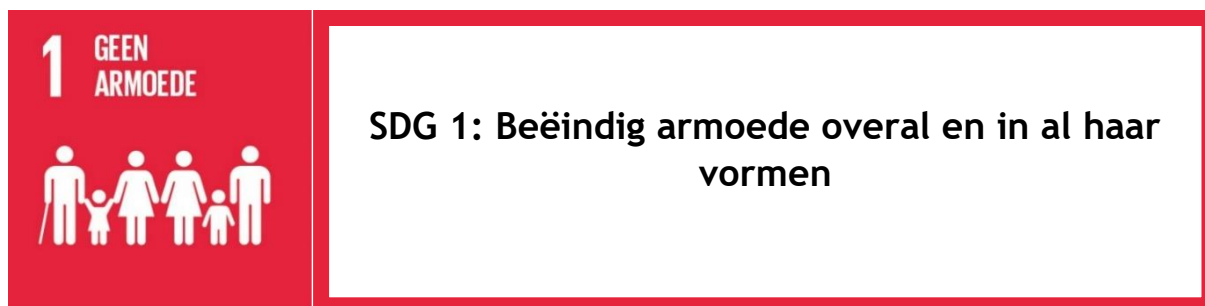
6. Extra informatie Quiz

Tijdens de quiz ga je samen met je leerlingen dieper in op alle thema's die binnen de SDG's aan bod komen. Hieronder vind je extra informatie per SDG om met je leerlingen te delen.

De meeste informatie in dit hoofdstuk werd verkregen van de volgende websites:

- <https://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals/>
- <https://unric.org/nl/duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen/>
- <https://www.un.org/sustainabledevelopment/>

Aarzel dus niet om ook zelf op verkenning te gaan.

Armoede wordt gedefinieerd aan de hand van drie factoren: een beperkt inkomen, beperking van menselijke ontwikkeling en sociale uitsluiting. Onder die ontwikkeling worden basisbehoeften verstaan voor een menswaardig bestaan zoals gezondheid, onderwijs en onderdak [1].

Wanneer we spreken over **extreme armoede**, betekent dat dat iemand onder de armoedegrens leeft en niet over het minimuminkomen beschikt om in zijn basisbehoeften te kunnen voorzien.

Elk land is vrij zijn eigen **armoedegrens** te stellen. De Wereldbank heeft echter een absolute armoedegrens die overal geldt. Volgens de Wereldbank ligt de extreme armoedegrens op \$ 1,90 per dag ($\pm$ € 1,70). Dat wil zeggen dat iemand in extreme armoede met minder dan \$ 1,90 per dag moet rondkomen om te overleven. De armoedegrens in België voor een alleenstaande ligt op ongeveer € 40 per dag of €1.230 netto per maand.

In 1990 leefde 36% van de wereldbevolking in extreme armoede. Vandaag de dag is dat nog 10%. Er is dus al heel wat vooruitgang geboekt, maar het kan zeker beter. Maar liefst 736 miljoen mensen op onze planeet leven nog steeds in extreme armoede [3]. Dat is meer dan 63 keer de bevolking van België.

75% van de mensen die in extreme armoede leven, wonen op het platteland en 50% van de mensen in extreme armoede wereldwijd zijn jonger dan 18 jaar [3]. Ook in België loopt een op vijf mensen het risico op armoede of sociale uitsluiting [1].

De Covid-19 pandemie heeft er echter voor gezorgd dat het de eerste keer is in 20 jaar dat de extreme armoede wereldwijd terug zal stijgen. De Wereldbank schat dat meer dan 88 miljoen extra mensen in extreme armoede zullen terechtkomen [2].

Onderwijs speelt een belangrijke rol om (kinder)armoede aan te pakken. Door onder andere in te zetten op meer gelijke onderwijskansen en gelijke toegang kan de vicieuze armoedecirkel doorbroken worden. Uit een rapport van Unesco bleek ook dat wanneer alle volwassenen het secundair onderwijs afmaken, de armoede wereldwijd met de helft zou kunnen afnemen [4]. “Onderwijs biedt vaardigheden die de werkgelegenheidskansen en inkomens stimuleren, terwijl mensen zich beter kunnen beschermen tegen sociaaleconomische kwetsbaarheden” [4].

2 GEEN
HONGER

SDG 2: Beëindig honger, bereik voedselzekerheid en verbeterde voeding en promoot duurzame landbouw

Van Dale definieert **hongersnood** als een nijpend gebrek aan voedsel in een hele landstreek. Het begrip mag niet worden verward met **ondervoeding**: wanneer iemand te weinig calorieën opneemt en de voedselopname lager ligt dan de energie-uitgave [9]. Ondervoeding kan zich ook voordoen wanneer men wel voldoende te eten heeft om de honger te stillen, maar een tekort krijgt aan essentiële voedingsstoffen als gevolg van bijvoorbeeld een te eenzijdige voeding.

Dagelijks lijden mensen aan honger. Volgens de Voedsel- en Landbouworganisatie van de VN (de FAO) leden 690 miljoen mensen aan ondervoeding in 2019 en honger lijkt wereldwijd te blijven toenemen [7]. In Afrika is de situatie alarmerend want het continent telt het hoogste hongerpercentages ter wereld en ook daar blijven de cijfers lichtjes stijgen. Azië telt dan weer het grootste aantal ondervoede mensen [13]. In 2017 telde Azië 63% van het totaal aantal mensen wereldwijd die aan honger lijden [12].

Honger treft echter niet enkel landen in het Globale Zuiden. Het Fonds voor Europese hulp aan de meest behoeftigen (FEAD) kent ook aan verschillende Europese landen geld toe om onder andere voedselbedeling te voorzien in hun land. In 2017 voorzagen 21 landen voedselhulp waaronder Spanje, Frankrijk, Polen en Italië [6].

Ook in **België** wordt er voedselbedeling voorzien. In 2020 deden in België tot 195 000 mensen maandelijks beroep op de Voedselbanken. De Voedselbanken deelden bovendien 24% meer voedsel uit in 2020 dan het jaar voordien en moesten zelfs extra hoeveelheden voedsel aankopen [5]. De coronacrisis heeft hier ongetwijfeld een rol in gespeeld. Voor 4,7% van de bevolking was het bovendien financieel niet haalbaar om dagelijks vlees of eiwitten te eten op de leeftijd van 14 jaar [11].

Overgewicht vormt een ander probleem in onze maatschappij en valt ook onder deze SDG. In België lijdt zo'n 15,9% aan obesitas als gevolg van slechte voeding [8].

Ook hier kan het **onderwijs** weer een rol in spelen. Scholen kunnen bijvoorbeeld gratis en gezonde maaltijden aanbieden om te voorkomen dat kinderen en jongeren met honger achter de schoolbanken zitten.

In theorie is er nochtans voldoende voedsel voor iedereen op de wereld. Waar ligt dan het probleem? Ook **voedselverspilling** is een enorm probleem. Zo gaat er jaarlijks 1,3 miljoen ton voedsel verloren [10].

Ten slotte kampen veel mensen ook met **voedselonzekerheid**. Dat is het effect van omgevingsfactoren zoals de opwarming van de aarde en droogte, natuurrampen,

gewapende conflicten of een ongelijke verdeling van de landbouwgrond op de voedselvoorziening.

Ook door de intensieve landbouw in veel gebieden drogen de gronden uit. Dat heeft als gevolg dat er niet meer of veel minder op verbouwd kan worden. Het is dus belangrijk om goed na te denken over hoe we best aan landbouw doen.

Velen vragen zich af of we voedseloverschotten kunnen opsturen naar de landen waar honger heerst. Dat is echter geen duurzame oplossing. Landen blijven op die manier afhankelijk van hulp van buitenaf en dat is niet de bedoeling.

3 GOEDE GEZONDHEID EN WELZIJN

SDG 3: Verzeker een goede gezondheid en promoot welzijn voor alle leeftijden

Maar liefst 400 miljoen mensen hebben geen toegang tot een noodzakelijke **basisgezondheidszorg**. 7 miljoen mensen sterven jaarlijks door blootstelling aan **luchtvervuiling**. Een op drie vrouwen wereldwijd is slachtoffer van **fysiek of seksueel geweld** [18]. En dat zijn maar enkele van de verontrustende cijfers.

Dankzij **onderwijs** kunnen kinderen gesensibiliseerd worden rond bepaalde acties die goed zijn voor hun gezondheid, denk bijvoorbeeld aan je handen wassen op school. Door naar school te gaan, kunnen ook ouders gemakkelijker bereikt worden en worden zij op de hoogte gebracht van onder meer het belang van vaccinaties en goede hygiëne.

Bij gezondheid hoort ook het **psychologische en mentale aspect**. In 2018, voerde de UGent een onderzoek uit bij 1600 Vlaamse scholieren. Uit de studie bleek dat 48% van de leerlingen in het secundair onderwijs aangeeft al eens gepest te zijn en 18% van de jongeren bekend ook dat ze zelf al eens iemand hebben gepest. 39% van de jongeren is bereid om iets te doen wanneer ze getuige zijn van pesten, alleen weten ze vaak niet wat ze op die moment kunnen doen [14].

Wat wordt nu juist verstaan onder **pesten**?

Pesten doet zich voor onder de vorm van een serie van negatieve, intentionele en herhaalde handelingen. Er zijn 5 typische karakteristieken [19]:

- De intentie hebben iemand te kwetsen
- Een herhaalde serie van negatieve handelingen online en offline
- Zich bevinden in een machtsrelatie die kan voortvloeien uit echte kenmerken (leeftijdsverschil, socio-economische achtergrond, ...)
- Zichtbaar zijn in verschillende sociale groepen
- Gericht zijn op een persoon.

Cyberpesten heeft over het algemeen meer impact dan offline pesten omdat het vanop een afstand kan en de pester in zekere zin in anonimiteit blijft, maar ook omdat het nooit stopt en ook na school thuis verder kan gaan [16]. Online pesten kan 6 verschillende vormen aannemen [16]: uitsluiten (iemand niet toevoegen in een groepschat), beledigen (via berichten of reacties op foto's), vernielen (door een virus te sturen, account te hacken of iemand zijn wachtwoord te veranderen), nadoen (nepaccount aanmaken in de naam van je klasgenoot), te kijk zetten (pikante foto's versturen/doorsturen of een foto bewerken) of bedreigen (kan gemakkelijk anoniem online of via een nepaccount).

Mentaal welzijn gaat ook niet enkel over pesten. Het gaat ook over het goed in je vel voelen.

De Vlaamse Jeugdraad deed in 2016 een enquête bij jongeren om te polsen naar hun **mentaal welbevinden**. 38% van de jongeren tussen de 16 en 25 jaar gaf toen aan te kampen met psychische problemen [20]. In 2019 voerde de Katholieke Universiteit Leuven een onderzoek waaruit bleek dat bijna de helft van de ondervraagde jongen uit het secundair onderwijs psychische klachten ervaarde [21]. 76,8% van de scholieren uit het middelbaar zegt last te hebben van stress. Onder andere door de druk die ze ervaren om aan verwachtingen te voldoen [20]. De drempel lijkt ook nog te hoog te liggen om hulp te zoeken in hun omgeving. Zo geven jongeren aan dat begeleiding betaalbaar en anoniem moet zijn [20]. Een tool om dan de weg naar hulp te vinden, is om psychisch welzijn op school bespreekbaar te maken.

Het is ook een thema dat vaak aan bod kwam tijdens de coronacrisis. Jongeren ervaarden meer stress dan voor de coronacrisis door onder andere het **afstandsonderwijs**. Onderzoek toonde zelfs aan dat 80% van de kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie problemen ondervond met afstandsonderwijs [17]. Daarnaast is er een zichtbare toename van angststoornissen bij jongeren tussen de 18 en 24 jaar en bij 33% van de jongeren tussen 10 en 18 jaar is er een sterke stijging van depressieve gevoelens [15]. Die cijfers tonen aan hoe belangrijk het sociaal contact is en op welke manier de school een veilige context kan bieden.

4 KWALITEITS- ONDERWIJS

SDG 4: Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen

Gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs is een fundamenteel **mensenrecht** en wordt zowel opgenomen in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens als in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Inclusief kwaliteitsvol onderwijs is bovendien ook een bouwsteen van duurzame ontwikkeling.

Sinds 2001 worden er grote inspanningen gedaan om kinderen naar school te krijgen. Zelfs in lage-inkomenslanden gaan vandaag de meeste kinderen naar de lagere school. Maar er zijn nog steeds 199 miljoen kinderen wereldwijd die geen middelbaar onderwijs volgen [23]. Bovendien zijn er nog steeds 103 miljoen kinderen en jongeren wereldwijd die niet kunnen lezen of schrijven (ook al zitten ze op de schoolbanken!) en 781 miljoen volwassenen zijn **analfabeet** [24].

De grootste oorzaak van **onderwijsongelijkheid** is armoede. Zo hebben kinderen uit de armste gezinnen vijf keer meer kans om uitgesloten te worden van onderwijs dan kinderen uit welgestelde gezinnen [22]. Daarnaast lopen minderheidsgroepen zoals mensen met een beperking of etnische minderheden en meisjes meer risico om uitgesloten te worden van school. Ook in Vlaanderen is er nog veel werk aan de winkel. Zo lopen kansarme kinderen meer achterstand op in het onderwijs. Schooluitkomsten hangen hier in bepaalde mate nog steeds samen met de sociaaleconomische status van leerlingen. Er kan pas van **gelijke onderwijskansen** gesproken worden als de sociale en economische situatie van kinderen geen invloed meer heeft met hun uitkomsten op school.

Ook voor deze SDG heeft de **coronacrisis** werk teruggedraaid en ervoor gezorgd dat ongelijkheid terug verergerd is [26]. 500 miljoen studenten zouden niet bereikt worden met afstandsonderwijs. Slechts 47% van de huishoudens in lage-inkomenslanden heeft toegang tot internet tegenover 87% in midden- en hoge inkomenslanden [25]. Ook alternatieven zoals radio en televisie zijn voor velen geen optie. Daarnaast hebben leerlingen ook thuis een ondersteunende omgeving nodig en een rustige plek om te werken. Ten slotte biedt school ook vaak een veilige plek waar middelen worden voorzien zoals maandverband of schoolmaaltijden [25].

Dat toont nog maar eens aan dat onderwijs essentieel is en een **positieve impact** heeft op verschillende factoren van duurzame ontwikkeling. Jongeren die een diploma middelbaar onderwijs behalen, hebben meer kans om een correct betaalde job te vinden. Onderwijs zorgt er ook voor dat er minder ongelijkheden zijn in de wereld, want het geeft aan iedereen meer kansen op een betere toekomst. Op school doet men niet alleen kennis op, maar je leert ook om kritisch, tolerant en solidair te zijn.

**5 GENDER-
GELIJKHEID**

SDG 5: Bereik gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes

We legden in België al een hele weg af. 100 jaar geleden mochten vrouwen voor de eerste keer gaan stemmen, Sophie Wilmès werd in 2019 als eerste vrouw benoemd tot eerste minister, in de Verenigde Staten werd Kamala Harris de eerste vrouwelijke vicepresident en ook in Tanzania legde de eerste vrouwelijke president de eed af in 2021. Maar er zijn nog heel wat uitdagingen.

Zo moeten in lage-inkomenslanden meisjes vaak vroegtijdig school verlaten. Slechts een op drie meisjes in lage-inkomenslanden maken het lager secundair onderwijs af [33]. Meisjes die geen onderwijs volgen, maken meer kans om uitgehuwelijkt te worden. In verschillende landen worden meisjes nog uitgehuwelijkt voor ze 18 jaar zijn. Jaarlijks trouwen 12 miljoen meisjes voor hun 18^e [29]. Dat zijn vandaag de dag nog steeds 23 **kindhuwelijken** per minuut. Voor families zijn meisjes vaak een economische last. Aangezien ze later trouwen en intrekken bij de familie van hun man, brengen ze geen inkomsten meer binnen bij hun eigen familie. Voor vele families is het dus ‘interessanter’ om meisjes op jonge leeftijd uit te huwelijken omdat ze vaak een vergoeding krijgen van de familie van de man. De impact op het leven van deze meisjes is niet te onderschatten. Het huwelijk kan ervoor zorgen dat ze stoppen met school waardoor het moeilijk is om financieel onafhankelijk te zijn. Ze lopen meer risico op tienerzwangerschap met alle risico’s dat dit met zich meebrengt.

Maar ook in België is er nog sprake van genderongelijkheid, op de **werkvloer** bijvoorbeeld. In zowel lage-inkomenslanden als in midden en hoge-inkomenslanden gebeurt het nog vaak dat vrouwen minder verdienen dan mannen voor hetzelfde werk. Voor elke dollar dat mannen verdienen, krijgen vrouwen slechts 77 cent [30]. Daarnaast is het vaak moeilijker voor vrouwen om op te klimmen in hun job naar een topfunctie. Ze botsen dan op een ‘**glazen plafond**’. Dat duidt op de onzichtbare barrière (o.a. gevormd door gedragsvooroordelen) die vrouwen verhindert om topfuncties te bemachtigen. In de federale overheid waren 41,7% van de verkozen parlementsleden vrouwen. Om deze SDG tegen 2030 te bereiken moet dat cijfer nog stijgen naar 50%, maar die stijging gaat voorlopig niet snel genoeg. Maar er is ook een positieve evolutie want volgens de United Nations Department of Economic and Social Affairs [31] nemen steeds meer vrouwen posities in leidinggevende functies in.

Daarnaast is er ook een ‘**glazen muur**’. Dat is de ongelijke verdeling van mannen en vrouwen over verschillende sectoren [28]. Zo ligt het loon in sectoren waar vrouwen oververtegenwoordigd zijn vaak lager en zijn er minder stabiele contracten. Hier kan

onderwijs een rol in spelen door af te stappen van de stereotiepe onderverdeling in mannelijke en vrouwelijke onderwijs- en beroepskeuzes.

Gendergelijkheid gaat echter niet alleen over man versus vrouw. Het gaat veel breder. Het begrip **geslacht** duidt specifiek op het biologische verschil tussen mannen en vrouwen en de biologische eigenschappen waarmee we geboren worden, maar gender gaat over het ‘sociale geslacht’ en gaat over sociale rollen en normen (je omgeving, verwachtingen, denken en gedragingen). De **genderidentiteit** gaat over hoe jij je voelt: jongen, meisje, geen van beide, allebei, etc. Hoe jij je dan gedraagt en toont aan de buitenwereld valt dan weer onder de noemer **genderexpressie** [32].

Sinds 2018 is er in België een **transgenderwet** die het makkelijker maakt voor mensen om je ‘M’ naar ‘V’ te veranderen en andersom. Het aantal aanvragen om te veranderen van genderidentiteit is dan ook gestegen: van 110 wijzigingen in 2017 naar 414 aanvragen in 2020 [27]. Bovendien wordt nu ook gekeken naar een oplossing voor mensen die zich niet als man of vrouw definiëren. De wet zal dus nog aangepast moeten worden. Zo wordt er gekeken of een optie ‘X’ kan toegevoegd worden of dat de registratie helemaal wordt afgeschaft.

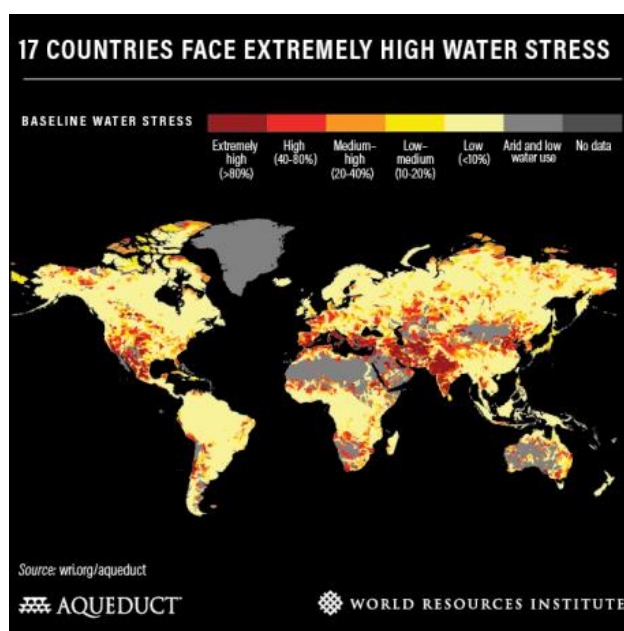
6 SCHOON WATER EN SANITAIR

SDG 6: Verzeker toegang en duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen

In totaal bestaat 70% van het aardoppervlak uit water, maar slechts 2,5% van al het water is zoet water. Er is een structureel **watertekort** dat 2 miljard mensen treft [36].

Op deze kaart van het World Resources Institute kan je zien in welke regio's een gevaarlijk watertekort dreigt [35].

Deze ranking wordt gemaakt aan de hand van de hoeveelheid water dat er beschikbaar is ten opzichte van de hoeveelheid water die nodig is voor onder andere de bevolking, landbouw en industrie [38].

België komt in de **water stress index** op de 23^e plaats en wordt gekwalificeerd als 'high baseline water stress' of 'hoge waterschaarste'. Dat wil zeggen dat tussen de 40-80% water wordt gebruikt van de totale beschikbaarheid. Als er zo'n kleine buffer is tussen het verbruik en het aanbod zorgt dat ervoor dat het land extra kwetsbaar wordt voor bijvoorbeeld extreme droogteperiodes.

Ook al regent het zoveel in België, toch dreigt er waterschaarste. Veel water verdampt namelijk terug in de zomer en ook kan veel regenwater niet in de grond sijpelen doordat er zoveel beton en asfalt ligt, ook gekend onder de naam 'verharding'. Daarnaast leven we in België met veel mensen op een kleine oppervlakte, doen we veel aan landbouw en industrie en hebben we niet zoveel grote rivieren.

Beter **beheer** van onze **watervoorziening** is dus erg belangrijk. Niet alleen om te voorkomen dat mensen sterven door vervuild water te drinken, maar bijvoorbeeld ook om ervoor te zorgen dat er genoeg water is om gewassen te laten groeien.

Voor al in grote steden is dit een groot probleem. 80% van al het **afvalwater** komt rechtstreeks terecht in waterwegen zonder correcte behandeling [36]. Het gebruikte water vloeit dus zomaar terug in de rivieren en dat heeft niet alleen een grote impact op de fauna en flora, maar ook op ons.

2,2 miljard mensen wereldwijd hebben nog steeds geen toegang tot veilig beheerd drinkwater. 4,2 miljard mensen hebben geen toegang tot veilige sanitaire voorzieningen. Dagelijks sterven bijna 1000 kinderen aan ziektes door een **gebrek aan proper water** en/of **onvoldoende sanitaire voorzieningen**. Ziektes zoals bijvoorbeeld cholera kunnen uitbreken wanneer er niet voldoende toiletten zijn.

Ten slotte heeft ook onze **levensstijl** een impact op de watervoorraad. Zo is er 2500 liter water nodig om 1 hamburger te produceren [34]. Doordat ook de voedselvraag zal stijgen en als we onze huidige levensstijl aanhouden, zal er tegen 2030 voor de voedselproductie 20% meer zoet water nodig zijn.

7 BETAALBARE EN DUURZAME ENERGIE

SDG 7: Verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen

Wat voor ons de normaalste zaak van de wereld is, het licht aandoen als je ergens komt, is eigenlijk helemaal niet zo vanzelfsprekend in veel landen. **Toegang tot stroom** ondersteunt ondernemingen, geneeskunde en zorgverlening, onderwijs, landbouw, communicatie, enz. Toch zijn er nog 789 miljoen mensen zonder elektriciteit. 16 van de 20 landen waar mensen het minste toegang hebben tot elektriciteit liggen in Afrika, meer nog, in Sub-Sahara-Afrika heeft slechts 44% van de bevolking toegang tot elektriciteit.

Door de technologische en economische vooruitgang hebben steeds meer mensen toegang tot elektriciteit en maar goed ook. Tussen 2000 en 2018 steeg het aantal mensen die toegang hebben tot elektriciteit van 78% naar 90%. Maar de wereldbevolking blijft groeien en daarbij ook de vraag naar energie [41]. Daardoor is er ook een stijging in **CO2-uitstoot**, met rampzalige gevolgen voor mens en klimaat. Energie is namelijk verantwoordelijk voor 73% van de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen. Een goede reden dus om te investeren in duurzame, hernieuwbare energie en de stijging van broeikasgassen in de atmosfeer tegen te gaan. ‘Schone’ of ‘groene’ stroom blijkt bovendien ook goedkoper te zijn aangezien de installaties veel langer meegaan.

Hernieuwbare energie komt voort uit energiebronnen die zich op natuurlijke wijze hernieuwen waarbij het verbruik ervan geen impact heeft op het toekomstig gebruik. In tegenstelling tot niet-hernieuwbare energiebronnen zoals steenkool, aardolie en aardgas die uitgeput geraken. Voorbeelden van zo’n groene energie zijn zonne-energie, windenergie, waterkracht, aardwarmte, biomassa (verkrijg je door organisch materiaal zoals GFT, hout, stro, etc. te verbranden).

Het is echter geen eenzijdig verhaal want zo’n alternatieven kunnen ook andere nadelige gevolgen hebben. Bij de aanleg van een stuwdam om waterkracht op te wekken worden bijvoorbeeld vaak bewoners gedwongen om te verhuizen. Bij biomassa werd ondertussen ook aangetoond dat het niet altijd even klimaatvriendelijk is. Uit onderzoek bleek zelfs dat de verbranding van bosbiomassa in de Europese Unie jaarlijks verantwoordelijk is voor de uitstoot van meer dan 350 miljoen ton CO2 [40]. Zonne- en windenergie hebben dan weer het nadeel dat het geen constante energiebronnen zijn omdat er niet altijd zon en/of wind is. Daaruit kunnen we afleiden dat het belangrijk is om steeds te blijven innoveren en zoeken naar betere alternatieven.

Ten slotte is er nog het vraagstuk van **kernenergie**. Dat heeft het voordeel dat er geen CO2-uitstoot vrijkomt en dat het een constante bron is van veel energie. Maar daar tegenover staat dat er giftig, radioactief afval overblijft na de productie van de

energie. Dat kan tot 240 000 jaar lang radioactieve stralen blijven uitzenden [39]. Daarnaast zijn de kerncentrales in België al oud en kost het ook heel veel geld om nieuwe kerncentrales te bouwen. Doordat ze moeilijk stil gelegd kunnen worden, blokkeren de centrales de ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen. Wanneer er namelijk meer energie geproduceerd wordt dan dat er nodig is, zijn het de hernieuwbare energiebronnen die als eerste worden stilgelegd.

8 WAARDIG WERK EN ECONOMISCHE GROEI

SDG 8: Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen

In 2019 was 22% van de jongeren in de wereld niet actief in het onderwijs, een opleiding of een job [44]. **Jongerenwerkloosheid** vormt nog steeds een groot probleem. Volgens studies zijn er vandaag ongeveer 73 miljoen jongeren ter wereld die geen werk kunnen vinden [43]. Het is echter waarschijnlijk dat de echte cijfers nog hoger liggen. Dat komt deels omdat in sommige delen van de wereld de gemiddelde leeftijd waarop men begint te werken veel jonger is dan in Europa. Al deze jongeren moeten werk vinden terwijl er niet genoeg geïnvesteerd wordt in onderwijs en de creatie van nieuwe jobs.

Bepaalde groepen jongeren zijn ook **kwetsbaarder** en lopen meer risico op werkloosheid. Jongeren die zonder diploma de schoolbanken verlaten bijvoorbeeld. Naast het opleidingsniveau spelen ook herkomst, gender, een handicap, aandoening of ziekte een rol bij de arbeidskansen wat natuurlijk leidt tot discriminatie.

De dienst internationale samenwerking van VIA Don Bosco werkt in verschillende partnerlanden zoals Bolivia, Kameroen en Bolivia samen met tewerkstellingsbureaus en opleidingscentra om de professionele integratie van kwetsbare jongeren te versterken. Dat doen ze onder andere door jongeren naar de arbeidsmarkt te begeleiden en ondernemerschap te stimuleren.

SDG 8 gaat echter niet enkel over tewerkstelling, maar ook over **veilige werkomstandigheden**. 60% van de arbeiders en werknemers op de arbeidsmarkt werkt zonder contract [42]. Maar een arbeidscontract is net belangrijk omdat het vaak de enige manier is om iets van bescherming te hebben tegen uitbuiting. Met een contract heb je een bewijs waarmee je je loon kan opeisen. In veel landen is het ook nodig om een contract te hebben voor je kan bijdragen aan de sociale zekerheid (stempelgeld, pensioen, enz.). Als je nooit iets officieels hebt bijgedragen, is de kans heel klein dat je geholpen zult worden wanneer jij het nodig hebt.

9 INDUSTRIE,
INNOVATIE EN
INFRASTRUCTUUR

**SDG 9: Bouw veerkrachtige infrastructuur,
bevorder inclusieve en duurzame
industrialisering en stimuleer innovatie**

In veel lage-inkomenslanden zijn middelen zoals stromend water, elektriciteit, telefoonnetwerk, wegen, bruggen en tunnels enkel aanwezig in bepaalde delen van grote steden. Die voorzieningen zijn er vaak niet op het platteland wat een grote impact heeft op werk, onderwijs, gezondheid, etc. Meer dan 4 miljard mensen hebben geen toegang tot internet [45]. Deze **digitale kloof** moet gedicht worden om toegang tot informatie en kennis te garanderen.

Investeren in infrastructuur, industrie en innovatie kan veel jobs opleveren en biedt oplossingen voor de huidige economische en ecologische uitdagingen. De sector van de hernieuwbare energie heeft bijvoorbeeld nog veel groeimogelijkheden. Lage-inkomenslanden hebben dan weer een immens groeipotentieel voor industrialisering van de voeding-, drank en textielsector, wat de productiviteit enorm kan verhogen.

Ten slotte wordt bij deze SDG ook het belang van **wetenschappelijk onderzoek** benadrukt om infrastructuur te upgraden en efficiënter en duurzamer te maken [46].

10 ONGELIJKHEID
VERMINDEREN

SDG 10: Dring ongelijkheid in en tussen landen terug

Wereldwijd zouden twee op tien mensen al minstens een keer met discriminatie te maken hebben gekregen [50]. In België melden dagelijks 18 mensen dat ze slachtoffer zijn van een of andere vorm van **discriminatie** (door hun gender, geloof, seksuele geaardheid, huidskleur, leeftijd, etc.). In 2019 ontving het gelijkekansencentrum Unia 8.478 meldingen over vermoedelijke feiten van discriminatie, haatboodschappen en haatmisdrijven: zo'n 13% meer dan in 2018 [49]. Daarbij komt kijken dat dit aantal in werkelijkheid nog veel hoger ligt, aangezien heel wat mensen niets melden uit schaamte of schrik om het nog erger te maken.

In de Belgische **antidiscriminatiewetgeving** wordt gesproken over 19 'beschermde criteria' (<https://www.unia.be/>). Discriminatie op grond van een van die criteria is verboden en strafbaar.

De eerst vijf criteria zijn de 'raciale criteria': ras, huidskleur, nationaliteit, afkomst en nationale of etnische afstamming. Discriminatie op basis van huidskleur of migratieachtergrond begint al vroeg. Zo hebben jongeren met een migratieachtergrond het moeilijker om een vakantiejob te vinden dan leeftijdsgenoten zonder specifieke migratieachtergrond. In Europa is België zelfs het land waar het minste mensen met een migratieachtergrond aan het werk zijn [48].

Vervolgens is er het criteria van handicap. Personen met een beperking zijn de grootste **minderheidsgroep** in de wereld. 80% van de mensen met een beperking leven in lage-inkomenslanden. Een kind op tien leeft met een beperking [50]. Kinderen met een beperking riskeren bovendien uitgesloten te worden op school of in de gemeenschap.

Ander discriminatiegronden zijn ook geloof of levensbeschouwing, seksuele geaardheid, leeftijd, vermogen of financiële middelen, burgerlijke staat, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, gezondheidstoestand, fysieke of genetische eigenschappen, geboorte en sociale afkomst.

Hoewel de ongelijkheid de laatste jaren bleef afnemen. Heeft de **coronacrisis** gedane vooruitgang teruggedraaid. De meest kwetsbare gemeenschappen en personen werden daarbij het hardst getroffen en de bestaande ongelijkheden zijn nog versterkt. Het zijn de historisch onderdrukte groepen zoals zwarte en inheemse mensen die wereldwijd uitgesloten worden van kwaliteitsvolle gezondheidszorg en sociale bescherming tijdens deze crisis. Zo hebben Afro-afstammelingen in Brazilië 40% meer kans om te sterven aan Covid-19 dan witte Brazilianen [47].

11 DUURZAME STEDEN EN GEMEENSCHAPPEN

SDG 11: Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam

Tegen 2050 zal twee derde van de wereldbevolking in een stad wonen. Mensen zoeken in de stad naar beter werk of goede huisvesting. De vraag is hoe we dit leefbaar kunnen houden? 828 miljoen mensen wonen ondertussen al in sloppenwijken [52] doordat overheden vaak niet voldoende voorzieningen kunnen regelen voor de snelgroeiende bevolking. Steden moeten duurzamer worden als we onze levenskwaliteit willen behouden.

Het hoge aantal mensen dat in steden woont, ook gekend als **verstedelijking**, zet een aantal publieke diensten onder druk. Het verkeer wordt elke dag drukker, de rioleringen kunnen het vuil niet meer aan met watervervuiling tot gevolg, de armoede stijgt, de luchtvervuiling in steden heeft een negatieve impact op onze gezondheid, etc.

Uit onderzoek blijkt dat bijna de volledige Vlaamse bevolking blootgesteld wordt aan te veel fijn stof, ook al is er een dalende trend [54]. Door zware **luchtvervuiling** lopen mensen meer risico op kanker of vroegtijdige sterfte. Daarnaast heeft luchtvervuiling ook een impact op ecosystemen. Loofbossen lijden onder de hoeveelheid ozon in de lucht en er is een vermindering van stikstofuitstoot nodig om de biodiversiteit in Vlaanderen te behouden en te herstellen [54].

Waterzuivering in steden is essentieel. Het is niet voor niets dat je bepaalde chemische producten niet mag doorspoelen of afval in het riool mag gooien. Als het riool verstopt geraakt en niet snel genoeg regenwater kan vervoeren, kan dat ervoor zorgen dat het mengsel van afval- en regenwater ongezuiverd in een beek loopt [51]. Het water in het riool wordt normaal gezuiverd zodat het terug de natuur in kan en kan dienen als 'drinkwater' voor vissen, vogels en amfibieën.

Een ander voorbeeld dat hoort onder duurzame steden is **openbaar vervoer**. Het is essentieel voor bewoners en het bevordert sociale inclusie [53]. Bovendien heeft het veel minder impact op de luchtvervuiling en klimaatverandering.

Een ander belangrijke dienst dat onder duurzame infrastructuur valt, is de **afvalverwerking**. Door de verstedelijking, stijgende inkomens en het consumptiegedrag zal het afvalprobleem toenemen. Wereldwijd zitten nog 2 miljard mensen zonder een fatsoenlijk afvalopphaalsysteem en 3 miljard mensen hebben geen toegang tot voorzieningen om hun afval op een gecontroleerde manier weg te doen. Als afval echter op een stortplaats of vuilnisbelt terechtkomt, heeft het een negatieve impact op de lucht-, water- en grondkwaliteit.

SDG 12: Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen

Hoewel er in de wereld plaatsen zijn waar mensen honger lijden, wordt er enorm veel **voedsel verspild** en dat gebeurt voornamelijk in de rijkste landen ter wereld. Mensen gooien bijvoorbeeld eten weg dat over de houdbaarheidsdatum is, maar dat eigenlijk nog perfect eetbaar is (koffie, chocolade, suiker, etc.) Ook in supermarkten wordt veel voedsel verspild. Eten dat niet verkocht wordt doordat er een deuk of scheur in zit, wordt vaak zomaar weggegooid. Kromme komkommers of appels met een bruin plekje zijn etenswaren die we niet mooi genoeg vinden om op te eten en ten slotte op de afvalberg belanden. Jaarlijks gaat zo een derde van al het geproduceerde voedsel verloren [56].

Daarnaast is het ook uiterst noodzakelijk dat we voorzichtig leren omspringen met **water**. Overmatig watergebruik draagt bij tot de globale waterschaarste. Slechts 3% van al het water op aarde is namelijk drinkbaar en 2,5% daarvan is bevroren op Antarctica, de Noordpool en in gletsjers [56]. Gletsjers slaan regenwater (in de vorm van sneeuw) op gedurende de wintermaanden en geven het terug af als smeltwater in de zomer aan de rivieren [55]. Een belangrijk proces om onze watervoorraad in stand te houden. Op lange termijn zou het afsmelten van de gletsjers dus kunnen leiden tot grote tekorten aan drinkwater of irrigatiewater voor de landbouw omdat er dan steeds minder water wordt opgeslagen in de winter.

De **levensstijl** van veel mensen uit geïndustrialiseerde landen is heel belastend voor onze planeet: vervuiling van de lucht door uitlaatgassen van auto's, vervuiling van het water en het land door al het plastic dat weggegooid wordt en ook elektronisch afval is met 38% toegenomen. We zijn onze planeet aan het vergiftigen en ze zal uiteindelijk niet meer in staat zijn om ons alles te geven wat we nodig hebben om te overleven. Om aan de materiële noden van de mensen te voldoen moeten er veel **grondstoffen** ontgonnen worden en dat zet een enorme druk op het milieu en op gemeenschappen. De rijkste landen in de wereld zijn bovendien sterk afhankelijk van grondstoffen die ontgonnen worden in lage-inkomenslanden [57].

De bedoeling is dat we binnen de **grenzen van de planeet** in de behoeften kunnen voorzien van de huidige en toekomstige generaties. Zo zijn er verschillende oplossingen om in te zetten op verantwoorde consumptie en productie. Door fairtradeproducten te kopen, zorg je bijvoorbeeld al dat de producenten een eerlijk loon voor hun werk krijgen en dat kinderarbeid geminimaliseerd wordt. Andere oplossingen zijn om eerst en vooral **minder** spullen te kopen, vervolgens ook na te denken of er iets is dat je kan **hergebruiken** en ten slotte als dat niet gaat op een bewuste manier het materiaal te **recycleren**.

13 KLIMAATACTIE

SDG 13: Neem dringend actie om de klimaatverandering en haar impact te bestrijden

Veel mensen ondervinden al de gevolgen van de **klimaatverandering**: landbouwgrond loopt onder water, er zijn meer en meer tropische stormen, ijskappen smelten, woestijnen worden heter en groter, droogte houdt langer aan, de oogsten zijn slecht. Het zijn vooral lage-inkomenslanden die daarmee geconfronteerd worden. Wereldwijd moesten al zo'n 6,7 miljoen mensen verhuizen door natuurrampen zoals hevige stormen en overstromingen [61]. Door de klimaatverandering komen **natuurrampen** steeds meer voor en worden ze ook als maar extremer. Snel zullen we dan ook meer klimaatvluchtelingen hebben dan oorlogsvluchtelingen. Daarnaast kost de schade van natuurrampen zoals aardbevingen, tsunami's en overstromingen de maatschappij elk jaar honderden miljarden euro's [60].

De uitstoot van **broeikasgassen** door menselijke activiteiten blijft stijgen en versnelt de klimaatverandering. De uitstoot is nu 50% hoger dan het niveau van 1990 en staat dus op recordhoogte [58]. 2019 was het tweede warmste jaar sinds de start van de metingen [59]. Zonder maatregelen zal de temperatuur van de aarde met 3 graden Celsius stijgen en op sommige plaatsen zelfs nog meer. De armste en meest kwetsbare mensen zijn daar het eerste en grootste slachtoffer van.

Ondanks de alarmerende cijfers blijven de **investeringen** in fossiele brandstoffen nog steeds hoger dan investeringen in klimaat gerelateerde activiteiten die de opwarming willen tegen gaan.

Tijdens de **Covid-19 crisis** passeerden er heel wat berichten over het positieve effect van de crisis op het milieu en de klimaatverandering. Mensen moesten thuis blijven waardoor er nauwelijks uitstoot was van auto's en er werd veel minder gereisd met het vliegtuig. De situatie zorgde voor een daling van 6% van de uitstoot van broeikasgassen in 2020, maar dat is eigenlijk nog niet genoeg. Er is een jaarlijkse daling van 7,6% nodig om de opwarming van de aarde maar te beperken tot 1,5% [59].

Acties zoals klimaatmarsen of spijbelen voor het klimaat blijven dus nodig om de beleidsmakers te blijven wijzen op hun verantwoordelijkheid. Jezelf en anderen uitdagen om steeds dat tikkeltje verder te gaan in klimaatbewustzijn, is zeker de moeite waard.

14 LEVEN IN
HET WATER

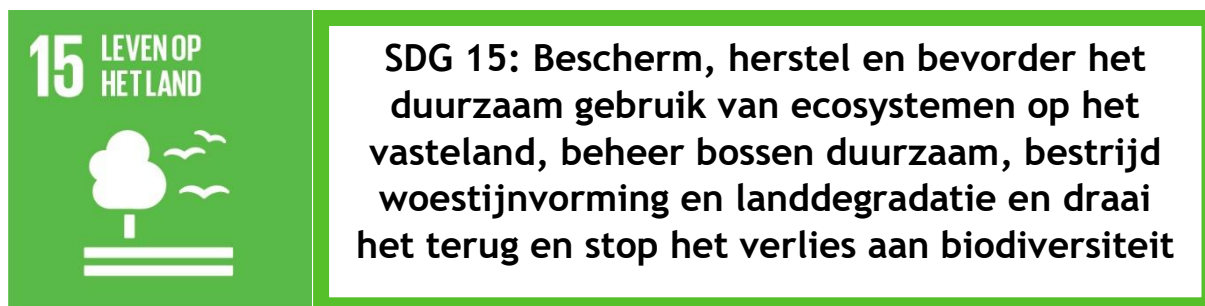
SDG 14: Behoud en maak duurzaam gebruik van oceanen, zeeën en mariene hulpbronnen

Momenteel is het rondrijvend plastic op de oceanen en zeeën een enorm probleem. De drijvende vuilnisbelt is naar schatting zo groot als zes keer de oppervlakte van Frankrijk. Plastic breekt maar heel langzaam af, dus blijft deze ‘**plastic soep**’ voortdurend groter worden. Wanneer het plastic uiteindelijk afbreekt in kleine microdeeltjes, wordt het vaak opgegeten door de vissen die later op ons bord terecht komen. Daarnaast komen ook heel wat vissen in moeilijkheden doordat ze verstrikt raken in plastic afval of gedumpte visnetten. Ze worden hierdoor misvormd en sterven een pijnlijke dood.

Het mariene leefmilieu is echter noodzakelijk voor zowel de **gezondheid** van de mens als van de planeet. De oceanen absorberen zo’n 30% van de CO2 en vormen een buffer voor de impact van de opwarming van de aarde [64]. Anderzijds hebben ook de oceanen hun limiet. Zo treedt er **verzuring** op wanneer de hoeveelheid CO2 fors toeneemt. Studies hebben al aangetoond dat de meeste onderwaterdieren negatief reageren op deze verzuring [62]. Zo worden koraalriffen aangetast en die zijn voor ons onder andere belangrijk omdat ze de kust beschermen tegen erosie en orkanen.

Los daarvan zijn ook 3 miljard mensen afhankelijk van de biodiversiteit in de zee en aan de kust om in hun **levensonderhoud** te voorzien. Kijk bijvoorbeeld naar de visserij die zo’n 200 miljoen mensen tewerkstelt of het toerisme dat afhankelijk is van het mariene leefmilieu [63].

Bij visserij is het bovendien belangrijk om overbevissing tegen te gaan. **Overbevissing** bedreigt namelijk de werking van ecosystemen, vermindert de biodiversiteit en heeft ook een impact op de voedselproductie [65]. Goed nieuws hier is dat ondertussen 97 landen de overeenkomst over Port State Measures ondertekenden, de eerste internationale bindende overeenkomst over illegale, niet-gerapporteerde en niet-gereguleerde visvangst.

Zo'n 30% van het aardoppervlak bestaat uit **bos**. 1,6 miljard mensen zijn sterk afhankelijk van bossen om te overleven [67]. Daarnaast zijn ze belangrijk in de strijd tegen klimaatverandering en biodiversiteitsverlies. Doordat er jaarlijks meer dan 13 miljoen hectare bos verdwijnt, dat is meer dan vier keer de oppervlakte van België, komen zowel de mensen als de habitat van planten, dieren en insecten onder druk te staan [67]. Bossen vormen namelijk de habitat van meer dan 80% van alle levende landdieren, insecten en planten [70].

Daar komt nog bij dat heel wat grond verloren gaat door degradatie en droogte, wat leidt tot **verwoestijning**. 74% van de armste mensen ter wereld ondervinden hiervan de rechtstreekse gevolgen [67].

Door de ontbossing, uitbreiding van de woestijnen en het smelten van de ijskappen dreigen meer en meer **dieren** niet meer te kunnen overleven in hun natuurlijke habitat. Het meest bekende dier dat uitgestorven is, is de mammoet. Maar in 2018 is ook de witte Afrikaanse neushoorn uitgestorven. Vandaag zijn er zo'n 12.500 dieren met uitsterven bedreigd [68]. Ook **insecten** sterven in sneltempo uit, wat grote gevolgen kan hebben voor ons hele ecosysteem aangezien ze voedsel zijn voor heel wat dieren. De belangrijkste oorzaken van een dalende insectenpopulatie zijn intensieve landbouw en pesticiden [66]. Zelfs door gewoon al bomen en struiken te laten staan rond akkers zou er al minder habitatverlies zijn voor insecten.

Onze **voedselproductie** komt bovendien ook in gevaar, want wie gaat onze groenten- en fruitsoorten bestuiven als er geen insecten meer zijn? Voor de mens is land en grond niet minder onbelangrijk. Ongeveer 2,6 miljard mensen zijn voor hun levensonderhoud rechtstreeks afhankelijk van **landbouw** [70]. Het probleem is dat 52% van hun land in slechte staat is. Er is droogte, de bodems zijn uitgeput en alles wordt volgespoten met pesticiden. Er bestaan gelukkig al alternatieven om onze leefomgeving minder te schaden. Zo is er bijvoorbeeld agrobosbouw waarbij je op eenzelfde stuk grond zowel gewassen, dieren als bomen terug kan vinden.

Ten slotte is er ook hier een sterke link met de coronapandemie. Het is namelijk zo dat de mens zich steeds meer land gaan toe-eigenen en zo meer in contact komt met dieren. Daardoor is er een opkomst te zien van **zoönose**: ziektes die overdraagbaar zijn van dier op mens. Ook ontbossing, handel in wilde dieren en klimaatverandering spelen hierbij een rol [69]. Enkele andere bekende voorbeelden van zo'n infecties of ziektes zijn de ziekte van Lyme (die je kan oplopen door een tekenbeet), salmonella of het Ebolavirus.

SDG 16: Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzeker toegang tot justitie voor iedereen en bouw op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke & toegankelijke instellingen uit

Het doel van deze SDG is om een einde te maken aan mishandeling, uitbuiting, mensenhandeling, marteling en alle andere vormen van geweld. Een belangrijke weg om dat te bereiken is om wapenhandel, corruptie en illegale geldstromen aan te pakken [72].

Ondanks dat iedereen vrede wil, blijft de internationale **wapenhandel** een groeiende economische markt. Volgens een internationaal rapport van 2008 is de internationale wapenhandel goed voor zo'n 1200 miljard dollar per jaar [72]. Ons land neemt daar ook aan deel met onder andere verschillende wapenfabrieken. In 2017 bleek zelfs dat België de grootste Europese exporteur van vuurwapens was [71]. De laatste jaren werd er bovendien een stijging in de export waargenomen, met als grootste klant Saudi-Arabië [75]. Zo gaat meer dan 50% van de Belgische wapenexport naar Saudi-Arabië. Daarmee speelt ook België dus een rol in de oorlog in Jemen.

Een van de vormen van geweld is **huiselijk geweld**. Zo zijn er nog steeds 49 landen die geen wetten hebben om vrouwen te beschermen tegen huiselijk geweld.

Kinderen lijden ook onder dit geweld. Per jaar krijgen 50% van de kinderen wereldwijd te maken met geweld. Elke 7 minuten sterft er zelfs een kind door geweld. Daarnaast wordt 1 op 10 kinderen het slachtoffer van seksueel misbruik voor hun achttien jaar [73]. Kinderen vertegenwoordigen een derde van de internetgebruikers. Ze zijn ook kwetsbaarder door de opkomst van sociale media en kunnen makkelijk slachtoffer worden van online geweld.

Wereldwijd worden dagelijks 100 burgers gedood in gewapende conflicten [69]. Nochtans bestaat er internationale wetgeving die burgers zou moeten beschermen. Oorlogen brengen ook veel vluchtelingen op de been. Op het einde van 2017 waren in totaal 68,6 miljoen mensen **gedwongen ontheemd** door vervolging, conflict, geweld of mensenrechtenschendingen [74]. In totaal zijn er zo'n 20 mensen per minuut die op de vlucht slaan voor een of andere vorm van gevaar in hun land. De kinderen die op de vlucht zijn, missen vaak verschillende jaren school. Andere kinderen kunnen niet naar school omdat het niet veilig genoeg is of omdat hun schoolgebouw werd gebombardeerd of in beslag genomen door militairen.

Verder zijn ook de moordcijfers gestegen van mensen die zich inzetten voor mensenrechten en strijden voor inclusie en gelijkwaardigheid. In 2019 werden er 357 mensenrechtenverdedigers, journalisten en vakbondsleden vermoord en er vonden zo'n 30 gedwongen verdwijningen plaats. Dat aantal blijft bovendien stijgen.

17 PARTNERSCHAP OM
DOELSTELLINGEN
TE BEREIKEN

**SDG 17: Versterk de implementatiemiddelen
en revitaliseer het wereldwijd partnerschap
voor duurzame ontwikkeling**

Er is een groot **engagement** nodig van iedereen overal om deze doelstellingen te bereiken en van de wereld een duurzamere en betere plaats te maken. Zowel internationale samenwerking en partnerschappen over de grenzen heen als de bijdrage van ieder individu telt. Dit kan groot of klein zijn, alle beetjes helpen.

Het gaat vooral over een **mentaliteitswijziging** en niet enkel over geld. Als wij als gewone mens ons anders beginnen te gedragen, andere keuzes maken en aantonen dat wij een betere toekomst willen voor iedereen, zullen de grote bedrijven en politieke instellingen volgen.

Innovatie kan bevordert worden door toegang tot technologie en door kennis te delen. Daarmee wordt nog maar is het belang van een internetconnectie aangetoond. Ook investering in lage-inkomenslanden is van belang. Momenteel zijn er maar 6 landen die hun belofte houden om 0,7%¹ van hun Bruto Nationaal Product te investeren in 'ontwikkelingssamenwerking': de Verenigde Arabische Emiraten, Noorwegen, Zweden, Denemarken, Luxemburg en Nederland [76]. Deze investeringen zijn belangrijk om een **herverdeling van de rijkdommen** wereldwijd mogelijk te maken.

Samenwerken is de sleutel tot succes en **internationale solidariteit** is essentieel om te zorgen dat iedereen een menswaardig bestaan kan leven.

¹ Al in de jaren 1970 werd internationaal aanvaard dat de officiële ontwikkelingshulp van de rijke landen minstens 0,7% van hun Bruto Nationaal Inkomen (BNI) zou moeten bedragen.

7.Extra informatie Challenges

In dit hoofdstuk vind je extra informatie die jullie kan helpen om de challenges uit te voeren.

Achtergrondinformatie textielinzameling

De Kringwinkel draagt zorg voor het milieu en zet in op sociale tewerkstelling. Ze geven spullen een tweede leven en hun inkomsten gebruiken ze om mensen die minder kansen hebben op de gewone arbeidsmarkt een job te geven.

Door hergebruik te stimuleren, willen ze mee de afvalberg verkleinen. Ze zamelen jaarlijks zo'n 83.000 ton goederen in en besparen 34.000 ton CO2 per jaar.

Meer info vind je op <https://www.dekringwinkel.be/>.

Elk voorwerp heeft er een uniek verhaal en kan je op de kop tikken voor een betaalbare prijs. Zeker leuk om daar eens te gaan rond snuisteren!

Creatief met textielafval

Jullie kunnen ook zelf aan de slag met oud, versleten of kapot textiel. Op Pinterest vind je een heleboel inspiratie.

1 GEEN ARMOEDE

Slumdog Millionaire

Bespreek de film Slumdog Millionaire van Danny Boyle. De film gaat over een jongen uit de sloppenwijken van Mumbai die deelneemt aan de quiz 'Who wants to be a millionaire', maar verdacht wordt van valsspelen.

Enkele richtvragen:

- Waarover gaat de film?
- Welke thema's komen aan bod in de film?
- Waar speelt de film zich af?
- Wat is kenmerkend voor de sloppenwijken die in beeld komen?
- Welke gevoelens roept deze film bij je op?
- Welke vooroordelen kom je tegen in de film?

Je kan ook gebruik maken van de werkblaadjes rond deze film op klascement:
<https://www.klascement.net/downloadbaar-lesmateriaal/125197/slumdog-millonaire-filmbespreking/?previous>

1 GEEN ARMOEDE

Stellingspel over gezondheid en welzijn

Daag je leerlingen uit tijdens een echt stellingspel!

Enkele uitdagende stellingen zorgen ervoor dat jouw leerlingen kritisch nadenken over gezondheid en welzijn en dat ze op een correcte manier hun mening leren delen. Benieuwd naar hun mening? Ga aan de slag!

Spelregels

Op de ene muur hangt een papier met 'Akkoord'. Aan de andere kant van het lokaal een papier met 'Niet akkoord'. Na het horen van de stelling kiezen de leerlingen een kant. Vraag na elke stelling aan een aantal leerlingen om hun keuze te beargumenteren. Als een leerling tijdens de argumentatie van mening verandert, dan mogen ze van kant wisselen.

Stellingen

- Depressief zijn, dat zit tussen je 2 oren.
- Af en toe een sigaretje roken kan geen kwaad.
- Als ik enkel in het weekend drink, kan ik er niet aan verslaafd geraken.
- Als je te dik bent, is dat je eigen schuld.
- De overheid zou gratis sportactiviteiten moeten aanbieden voor iedereen.
- Onveilige seks, dat overkomt iedereen wel eens.
- Meelopers zijn niet verantwoordelijk wanneer er gepest wordt.

3 GOEDE
GEZONDHEID
EN WELZIJN

Ga een scholenband aan met een school in het zuiden

Zoek je als school antwoorden op uitdagingen van deze tijd en wil je internationale competenties verwerven? Tover je leerlingen dan om tot echte wereldburgers met een scholenband!

Dankzij een scholenband wissel je ervaringen uit over de grenzen heen en draag je bij tot de professionele vorming van leraren binnen een lerend netwerk wereldwijd.

Een scholenband helpt je school contact te leggen met een school in het buitenland en bouwt een steeds evoluerende brug tussen twee (onderwijs)werelden. Je school werkt zo binnen een origineel kader aan verschillende (vakgebonden) eindtermen. Een scholenband verdiept niet alleen de wereldkennis, maar creëert ook verbondenheid door persoonlijk contact met ander culturen en gemeenschappen. Bovendien leren je leerlingen diversiteit waarderen in hun eigen omgeving en respectvol omgaan met elkaars gelijkenissen en verschillen.

Meer informatie: <https://www.scholenbanden.be/nl>

4 KWALITEITS-
ONDERWIJS

Klasdebat genderstereotypes

Hieronder vind je enkele ideeën om een klasdebat te voeren over genderstereotypen.

5 GENDER-
GELIJKHEID

Pictionary

Ga in debat aan de hand van pictionary. Laat elke leerling om de beurt vooraan op het bord een genderstereotype tekenen dat hij is tegengekomen in zijn omgeving. De rest van de klas mag raden en kan indien nodig ja-nee-vragen stellen aan de persoon vooraan.

(Niet) akkoord

De klas is opgedeeld in drie zones: akkoord, niet akkoord en twijfelzone. Om de beurt geeft een leerling een voorbeeld van wat hij ervaart als een genderstereotype. Laat de leerling die het voorbeeld geeft eerst uitleggen waarom hij dat een stereotype vindt. De rest van de leerlingen zet zich daarna in de zone die voor hem toepasselijk is. Daarna laat je ook de klasgenoten aan het woord zodat ze kunnen uitleggen waarom ze al dan niet akkoord gaan.

Tweet

Iedere leerling schrijft een tweet over een genderstereotype. Dat zijn maximaal 140 tekens. Je overloopt de verschillende tweets en de leerlingen kunnen aangeven waarom ze bepaalde tweets al dan niet zouden retweeten.

GIF

Laat elke leerling op zoek gaan naar een GIF die voor hen een genderstereotype weergeeft. Om de beurt laten ze die zien en leggen ze uit waarom ze dat als een stereotype ervaren. Daarna mag iedereen een *like* of *dislike* geven (duim omhoog of omlaag) om aan te geven of ze akkoord gaan of niet. Laat leerlingen dan ook hun standpunt uitleggen.

Tafeldebat

Op elke tafel ligt een stelling of een vraag. Aan elke tafel zitten een paar leerlingen die over die stelling of vraag moeten debatteren. Na 15 minuten vat elke groep/tafel zijn standpunt samen en schuiven ze door naar de volgende tafel. Achteraf overloop je per tafel de verschillende antwoorden en argumenten.

Stellingen:

- Vrouwen doen graag het huishouden, mannen brengen geld in het laatje.
- Mannen gebruiken hun verstand, vrouwen volgen hun emoties.
- Vrouwen zijn veel meer bezig met hun uiterlijk dan mannen.
- Mannen zijn sterker dan vrouwen.
- Vrouwen moeten voor de kinderen zorgen.
- Het is normaal dat sommige hevige sporten zoals rugby en voetbal vooral jongens aantrekken en dat meer meisjes kiezen voor ballet en handbal.
- Een kind heeft een moeder en een vader nodig.

Andere:

- Geef aan een tafel de opdracht om een wetenschapper te tekenen. Als iedereen klaar is, mogen ze hun tekeningen vergelijken en bespreken. *Vaak tekent iedereen een man.* Hoe komt dat?
- Aan een andere tafel moeten ze het volgende raadsel oplossen:
Een man zit met zijn zoontje in de auto en botst tegen een tegenligger.
De vader is op slag dood, zijn zoontje wordt in allerijl naar het ziekenhuis gebracht voor een spoedoperatie.
De chirurg ziet het jongetje liggen, wordt lijkbleek en zegt: 'Dat is mijn zoon'!
Hoe kan dat?
De chirurg is een vrouw en dus de moeder van het kind. Hoe komt het dat dat vaak niet het eerste antwoord is dat in ons opkomt?
- Bij een van de tafels kunnen ze een van de volgende filmpjes bekijken en bespreken:
 - o <http://www.youtube.com/watch?v=j6cqHbF-3qE>
 - o <https://www.youtube.com/watch?v=XjJQBjWYDTs>

Meer discussiewerkvormen vind je op:

<https://ambrassade.be/nl/kennis/werkvormen>

HeForShe

De HeForShe campagne werd gelanceerd door VN-vrouwen en werft wereldwijd mannen en jongens die zich willen inzetten voor gendergelijkheid en de positie van de vrouw. Het startschot van de hele campagne was de speech die Emma Watson, de Britse actrice bekend van de Harry Potter-films, gaf bij de Verenigde Naties in New York in september 2014:
<https://www.youtube.com/watch?v=gkjW9PZBRfk>.

In haar boodschap pleit ze voor gendergelijkheid als een zaak van de hele wereldbevolking en niet als twee tegengestelde idealen. Haar speech ging viral op sociale media en vandaag engageerden al meer dan 1,3 miljard mannen zich voor vrouwenrechten, gendergelijkheid en tegen vrouwendiscriminatie. Het doel is gendergelijkheid te bereiken tegen 2030.

Start een sociale mediacampagne

Samen met jullie klas denken jullie een HeForShe-campagne uit op social media. Toon dat jullie HeForShe zijn door op jullie eigen profiel (Facebook, Snapchat, Instagram ...) een foto te delen. Deze campagne tot een next level brengen? Hack het profiel van de school!

Via volgende link vind je allerlei materiaal zoals affiches, logo's, materiaal voor sociale media, etc. Kortom, alles om jullie schoolcampagne er professioneel uit te laten zien:

https://www.dropbox.com/sh/tcmegd7d8qkbupf/AACALGdYKiZw_OTtRSvyZxzxa?dl=0

Meer informatie vind je op de website van HeForShe:

- Engelstalig: <https://www.heforshe.org/en>
- Franstalig: <https://www.heforshe.org/fr>

5 GENDER-
GELIJKHEID

Eerlijke handel

Leer meer over de eerlijke handel en kinderarbeid in de cacaosector aan de hand van het lesmateriaal van Oxfam Wereldwinkels.

Een introductie tot het thema vind je op:

<https://www.oxfamwereldwinkels.be/expertise/cacao/>

Lesmateriaal vind je hier:

<https://www.oxfamwereldwinkels.be/lesmateriaal/>

8 WAARDIG WERK
EN ECONOMISCHE
GROEI

Bankwijzer

8 WAARDIG WERK
EN ECONOMISCHE
GROEI

Plan een dag waarop jullie alle leerkrachten (en ander personeel van de school) aanspreken over waarom het een probleem is als je bij sommige banken bent aangesloten. Dat kan je doen door bijvoorbeeld een infolunchmiddag te organiseren.

Ga daarna bij iedereen langs en vraag hen persoonlijk om zich te engageren en mee te doen aan de actie 'MoveYourMoney' (<http://moveyourmoney.be/>).

Wil je meer zekerheid? Vraag hen om een engagement te ondertekenen!

Achtergrondinformatie

BankWijzer (<https://bankwijzer.be/nl>) is een tool van FairFin vzw die iedereen de mogelijkheid biedt om een geïnformeerde keuze over zijn/haar eigen financiële middelen te maken. Terwijl heel wat mensen de laatste jaren kritischer naar hun bank zijn gaan kijken, zien we bij de banken zelf nauwelijks verandering. Op de website kan je nagaan hoe duurzaam jouw eigen bank is.

Een duurzame en eerlijke bank houdt in dat banken hun geld investeren in activiteiten die niet ten koste zijn van mens en milieu. BankWijzer analyseert banken op 9 verschillende thema's: klimaatverandering, natuur, mensenrechten, arbeidsrechten, wapens, belasting, corruptie, bonussen voor personeel en transparantie.

Per bank vind je een gemiddelde score. Hoe groener je bank kleurt, hoe beter! Je kan er in detail vinden hoe ze scoren op de verschillende thema's en aangeven of je tevreden bent of niet. Indien je niet tevreden bent, vind je er ook makkelijk hoe je van bank kan veranderen.

Gemiddelde scores van de banken

Let op! deze tabel laat de **gemiddelde** scores op het **beleid** zien. Klik op het logo van jouw bank voor de scores per thema en meer info over investeringspraktijk.

Triodos Bank	85%		Bekijk details
vdk bank	62%		Bekijk details
ARGENTA	61%		Bekijk details
Van Lanschot	59%		Bekijk details
ING	49%		Bekijk details
KBC	46%		Bekijk details
Belfius	39%		Bekijk details
BNP PARIBAS	38%		Bekijk details
Deutsche Bank	33%		Bekijk details

#Whomademyclothes

Extra informatie:

Met de app Good On You kan je nagaan hoe duurzaam jullie kledij is. Met de app kunnen jullie checken wat de sociale en ecologische impact is van het merk dat je draagt of wilt kopen.

8 WAARDIG WERK
EN ECONOMISCHE
GROEI

De Korte Keten

De korte keten betekent dat de producent rechtstreeks aan de consument verkoopt. Zo kan een landbouwer zelf de prijs, de productiemethode en het aanbod bepalen.

Doordat de landbouwer zelf instaat voor zijn product, is er een transparant overzicht over de korte weg die het product aflegt. Je staat in contact met de boer(in), je steunt de lokale economie én er komen weinig voedselkilometers en verpakkingsafval aan te pas.

Meer info op: <https://weekvandekorteketen.be/>

Ga op zoek naar gelijkaardige initiatieven bij jullie in de buurt.

8 WAARDIG WERK
EN ECONOMISCHE
GROEI

The price of innovation

Op deze website <https://innovatie-site.nl/innovatie-voorbeelden-hoe-ziet-innovatie-eruit/> kan je verschillende voorbeelden van innovatie vinden. Kies er een paar uit die je wil bespreken met je klas. Het kan gaan over innovaties in producten maar ook over architectuur.

Besprek wat de voor- en nadelen zijn van deze uitvindingen. Bekijk of je samen met de klas een lijstje kan maken van meest tot minst belangrijke uitvinding. Wat is eigenlijk echt nuttig en wat niet?

De achterliggende vraag is of het nodig is om te innoveren enkel en alleen om te innoveren. Of gaat het over innovaties die positief bijdragen aan de levenskwaliteit van (kwetsbare) mensen?

9 INDUSTRIE,
INNOVATIE EN
INFRASTRUCTUUR

Industrie en duurzaamheid

De volgende link leidt je naar het artikel en nieuwsfragment over de protesten tegen het chemiebedrijf Ineos:

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/10/03/actievoerders-dringe-ineos-in-antwerpse-haven-binnen-u/>

Hier vind je het artikel op een eenvoudigere manier gebracht:

<https://www.wablieft.be/nl/krant/binnenland/bos-moet-weg-voor-fabrieken>

De stad van de toekomst

Hoe ziet jouw stad er binnen 15 jaar uit?

Steek de koppen bijeen en brainstorm over hoe jullie stad er binnen 15 jaar zou uitzien.

Vergeet zeker niet volgende punten te bespreken:

- Transport en openbaar vervoer
- Gebouwen
- Groene plaatsen
- Onderverdeling van de verschillende ruimtes
- Bereikbaarheid voor ouderen en mensen met een beperking
- Speelzones voor kinderen en jongeren
- ...

Bespreek daarna welke stappen jullie kunnen ondernemen om zelf al aan die toekomststad te werken.

Inclusieve omgeving

Welke aanpassingen maken jullie school en de stad voor mensen met een beperking?

Organiseer een activiteit in de stad en geef aan iedere leerling een handicap (bv. arm gebroken, rolstoel, geblinddoekt). Laat hen een stadswandeling doen om zelf te ervaren met wat je allemaal geconfronteerd wordt.

Organiseer nadien een reflectiegesprek. Ga aan de slag in groepjes.

Je kan ook de volgende vragen bespreken:

- Heeft de bibliotheek een aangepaste site en/of aanbod voor slechtzienden?
- Worden zebrapaden en verkeerslichten duidelijk aangegeven?
- Zijn publieke diensten toegankelijk voor mensen in een rolstoel?
- Zijn er voldoende parkeerplaatsen voor mensen met een beperking?
- Is er een soort van buddyproject waarin mensen aan elkaar ondersteuning kunnen vragen en bieden?
- Wat kunnen jullie op school nog doen voor een meer inclusieve leefomgeving?
- Welke aanpassingen kunnen er nog gebeuren in de stad?
- ...

Kijkwijzer Before the Flood

Academy Award winnaar en filmmaker Fisher Stevens reisde samen met acteur, milieu activist en VN-ambassadeur voor de Vrede Leonardo DiCaprio de wereld rond om onderzoek te doen naar de impact van klimaatverandering. Hieruit volgde een aangrijpende documentaire.

13 KLIMAATACTIE

DiCaprio gaat langs bij belangrijke mensen waaronder Ban Ki-moon, Barack Obama, John Kerry, Paus Franciscus, Elon Musk ... en ondervraagt hen over de klimaatverandering.

Zet je schrap voor een eyeopener van formaat!

Los de vragen op terwijl je naar de documentaire kijkt.

Bron:

<https://www.klascement.net/downloadbaarlesmateriaal/70720/preview/132418/>

Vragen en antwoorden

1. Welke 3 energiebronnen op basis van fossiele brandstof dragen bij tot de opwarming van de aarde?

Olie, gas en steenkool

2. Welk gas is op dit moment de grootste boosdoener voor de opwarming van de aarde?

CO2

3. In Groenland smelt het ijs sneller dan op vele andere plaatsen in de wereld. Hoeveel ijs is er gesmolten in de laatste 5 jaar van de waarnemingen?

Meer dan 9m, wat neerkomt op honderdduizenden kubieke km water.

4. In Miami (Florida) worden straten hoger gemaakt om de stijging van de zeespiegel tegen te gaan. Als ze dit niet doen, zouden de straten nu al onder water staan. Hoeveel jaar kunnen deze verhoogde straten ervoor zorgen dat mensen daar nog kunnen leven zonder wateroverlast?

40 à 50 jaar

5. Hoeveel percent van de wetenschappers over heel de wereld geloven in de opwarming van de aarde?

95%

6. China is de grootste vervuiler van de wereld en stoot ook het meeste CO₂ uit. Maar ze willen fossiele brandstof vervangen door iets anders. Door wat?

Zon en windenergie

7. Wat zijn de gevolgen van het verbranden van de regenwouden?

Het verbranden van de regenwouden zorgt voor een "koolstofbom" wat de opwarming nog kan versnellen.

8. Wat is de grootste reden waarom regenwouden worden gekapt?

Het produceren van voedsel voor vee (vb. koeien), dat wij later dus opeten.

9. Op dit moment zitten we aan een opwarming van 1 °C en we gaan vrijwel zeker naar 1,5 à 2 °C. Als we niets ondernemen, hoeveel graden zal de gemiddelde temperatuur dan stijgen?

4 °C

10. Noteer minimum 5 gevolgen die de klimaatsverandering met zich meebrengt:

Omdat de golfstroom in de Atlantische Oceaan wordt verstoord door het ijswater van Groenland, kan Europa kouder i.p.v. warmer worden.

Droogte in het Midden Oosten, India, delen in de USA en China ...

Stijging van de zeespiegel met massa-migraties tot gevolg.

Voedsel en water schaarste met mogelijke oorlog tot gevolg.

Bepaalde plaatsen krijgen meer neerslag te verduren met overstromingen tot gevolg.

11. Wat kan jij doen om de klimaatverandering tegen te gaan?

Verander je consumptiegedrag, wat je koopt, welke energie je gebruikt en wat je eet en drinkt.

Stem voor partijen die tegen de klimaatsverandering vechten op politiek vlak.

Na het dromen over jullie stad van de toekomst, kan iedereen voor zichzelf opschrijven hoe zijn stad van de toekomst er zal uitzien. Doe elke brief in een enveloppe, schrijf hun adres er op en stuur de brief na een, twee, drie ... jaar op. Een leuke verrassing en herinnering met reality check!

Schrijf een charter

Een charter schrijven doe je in verschillende stappen:

1. Een charter verzamelt de motivaties van iedereen voor een gemeenschappelijk doel. Het is dus belangrijk om eerst op deze vragen een antwoord te kunnen geven als groep.
 - Wie zijn wij?
 - Waarom komen we samen?
 - Wat willen we bereiken?
 - Wat gaan we doen om dit doel te bereiken?
 - Hoe gaan we na dat het charter nageleefd wordt?
2. Maak een samenvatting op papier met volgende punten:
 - Naam van het project
 - Doel van het project
 - Waarom dit project
 - Ieders engagement
3. Het charter wordt ondertekend door alle betrokken partijen.

13 KLIMAATACTIE

8. Bronnen

SDG 1

- [1] FOD Sociale Zekerheid. (z.d.). Armoedebestrijding in België in 6 vragen. Opgevraagd op 5 mei 2021 van <https://socialsecurity.belgium.be/>
- [2] The World Bank. (2021, 15 april). Poverty. Opgevraagd op 5 mei 2021 van <https://www.worldbank.org/>
- [3] UNDP. (z.d.). Goal 1: No Poverty. Opgevraagd op 5 mei 2021 van <https://www.undp.org/>
- [4] Unesco Platform Vlaanderen. (2017, 28 juni). Meer onderwijs betekent minder armoede. Opgevraagd op 5 mei 2021 van <https://www.unesco-vlaanderen.be/>

SDG 2

- [5] Belgische Federatie van Voedselbanken. (2021, 17 februari). In 2020 deden tot 195 000 mensen maandelijks een beroep op de Voedselbanken: Ongekende hoeveelheden voedsel voor een recordaantal begunstigden als gevolg van de gezondheidscrisis. Opgevraagd op 5 mei 2021 van <https://www.foodbanks.be/>
- [6] Europese Commissie. (2019). *Report from the Commission to the Council and the European Parliament: Summary of the annual implementation reports for the operational programmes cofinanced by the Fund for European Aid to the Most Deprived in 2017*. Brussel: Europese Commissie. Opgevraagd op 5 mei 2021 van <https://ec.europa.eu/>
- [7] FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO. 2020. *The State of Food Security and Nutrition in the World 2020. Transforming food systems for affordable healthy diets*. Rome, FAO. DOI: 10.4060/ca9692en
- [8] Federaal Planbureau. (z.d.). Obesitas bij volwassenen. Opgevraagd op 6 mei 2021 van <https://indicators.be/>
- [9] Plan International. (z.d.). SDG 2: Geen honger. Opgevraagd op 5 mei 2021 van <https://www.planinternational.be/>
- [10] Regionaal Informatiecentrum van de Verenigde Naties. (z.d.). SDG 2 Beëindig honger, bereik voedselzekerheid en verbeterde voeding en promoot duurzame landbouw. Opgevraagd op 5 mei 2021 van <https://unric.org/>
- [11] Statbel. (2021, 4 mei). Intergenerationele overdracht van armoede, of hoe levensomstandigheden in de kindertijd de toekomst beïnvloeden. Opgevraagd op 6 mei 2021 van <https://statbel.fgov.be/>
- [12] UNDP. (z.d.). Goal 2: Zero hunger. Opgevraagd op 5 mei 2021 van <https://www.undp.org/>

[13] Unicef. (2019, 15 juli). World hunger is still not going down after three years and obesity is still growing - UN report. Opgevraagd op 5 mei 2021 van <https://www.unicef.org/>

SDG 3

[14] Belga. (2018, 13 juni). Straffe cijfers: bijna helft van Vlaamse jongeren slachtoffer van (cyber)pesten. Geraadpleegd op 6 mei 2021 van <https://www.hln.be/>

[15] Gordts, P. & Martin, M. (2021, 10 maart). Alle studies bewijzen: jongeren zijn mentaal het hardst getroffen door corona. Geraadpleegd op 6 mei 2021 van <https://www.demorgen.be/>

[16] Fastenau, K. (202, 12 februari). Cyberpesten: ken jij deze 6 vormen van online pesten al? Geraadpleegd op 6 mei 2021 van <https://www.klasse.be/>

[17] Uit De Marge vzw. (z.d.). Aandacht voor kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties blijft broodnodig. Opgevraagd op 6 mei 2021 van <https://www.uitdemarge.be/>

[18] UNDP. (z.d.). Goal 3: Good health and well-being. Opgevraagd op 6 mei 2021 van <https://www.undp.org/>

[19] Vandenbosch, H. & Van Cleemput, K. (2006). *Samenvatting: Cyberpesten bij jongeren in Vlaanderen*. Brussel: viWTA. p 1-2.

[20] Vlaamse Jeugdraad. (z.d.). Goed in je vel. Opgevraagd op 17 mei 2021 van <https://vlaamsejeugdraad.be/>

[21] De Maeseneer, W. (2019, 25 september). Groot aantal Vlaamse tieners heeft (milde tot matige) psychische klachten. Opgevraagd op 17 mei 2021 van <https://www.vrt.be/>

SDG 4

[22] Unicef. (z.d.). Wat wil Unicef bereiken: ieder kind leert. Opgevraagd op 7 mei van <https://www.unicef.be/>

[23] Plan International (z.d.). Feiten en cijfers over onderwijs. Opgevraagd op 21 maart 2021 van <https://www.planinternational.nl>

[24] UNDP. (z.d.). Goal 4: Quality education. Opgevraagd op 7 mei 2021 van <https://www.undp.org/>

[25] Unesco (2020). *Global Education Monitoring Report 2020: Inclusion and education - All means all*. France: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

[26] United Nations Department of Economic and Social Affairs (z.d.). Goal 4: Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all. Opgevraagd op 7 mei van <https://sdgs.un.org/>

SDG 5

[27] Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen. (2021, 3 mei). Persbericht: 414 mensen veranderen officieel van genderidentiteit in 2020. Opgevraagd op 10 mei 2021 van <https://igvm-iefh.belgium.be/>

[28] Rosasvzw (z.d.). Arbeidssegregatie. Opgevraagd op 23 maart 2021 van <https://rosasvzw.be/>

[29] Unicef. 2020, April. Child marriage. Opgevraagd op 7 mei 2021 van <https://data.unicef.org/>

[30] UNDP. (z.d.). Goal 5: Gender equality. Opgevraagd op 7 mei 2021 van <http://www.undp.org/>

[31] United Nations Department of Economic and Social Affairs (z.d.). Goal 5: Achieve gender equality and empower all women and girls. Opgevraagd op 7 mei 2021 van <https://sdgs.un.org/>

[32] Wel Jong Niet Hetero. (z.d.). Geslacht versus gender. Opgevraagd op 10 mei 2021 van <http://www.weljongniethetero.be/>

[33] Wodon, Q., Montenegro, C., Nguyen, H. & Onagoruwa, A. (2018). Missed opportunities: The high cost of not educating girls. Opgevraagd op 21 maart 2021 via <https://openknowledge.worldbank.org/>

SDG 6

[34] Join for Water. (z.d.). Water voor landbouw. Opgevraagd op 10 mei 2021 van <https://www.joinforwater.ngo/>

[35] Schleifer, L., Hofste, R. W. & Reig, P. (2019, 6 augustus). 17 countries, home to one quarter of the world's population, face extremely high water stress. Opgevraagd op 10 mei 2021 van <https://www.wri.org/>

[36] UNDP. (z.d.). Goal 6: Clean water and sanitation. Opgevraagd op 10 mei 2021 van <http://www.undp.org/>

[37] United Nations. (z.d.). Goal 6: Ensure access to water and sanitation for all. Opgevraagd op 10 mei 2021 van <https://www.un.org/>

[38] Universiteit van Vlaanderen. (2020, 16 april). Vlaanderen heft een watertekort! Hoe komt dat? Opgevraagd op 10 mei 2021 van <https://www.youtube.com/>

SDG 7

[39] Climate Challenge. (z.d.) Energie. Opgevraagd op 10 mei 2021 van <https://climatechallenge.be/>

[40] IPS. (2021, 29 januari). Europees rapport: hout slechter dan fossiele brandstoffen voor energie. Opgevraagd op 18 mei 2021 van <https://www.mo.be/>

[41] UNDP. (z.d.). Goal 7: Affordable and clean energy. Opgevraagd op 10 mei 2021 van <https://www.undp.org/>

SDG 8

[42] Regionaal Informatiecentrum van de Verenigde Naties. (z.d.). SDG 8: Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen. Opgevraagd op 10 mei 2021 van <https://www.unric.org/>

[43] Statista Research Department. (2021). Number of young unemployed people worldwide from 2009 to 2014 up to 2019. Opgevraagd op 10 mei 2021 van <https://www.statista.com/>

[44] UN. (z.d.) Decent work and economic growth: why it matters. Opgevraagd op 10 mei 2021 van <https://www.un.org/>

SDG 9

[45] Regionaal Informatiecentrum van de Verenigde Naties. (z.d.). SDG 9: Bouw veerkrachtige infrastructuur, bevorder inclusieve en duurzame industrialisering en stimuleer innovatie. Opgevraagd op 11 mei 2021 van <https://www.unric.org/>

[46] United Nations. (z.d.). Goal 9: Build resilient infrastructure, promote sustainable industrialization and foster innovation. Opgevraagd op 11 mei 2021 van <https://www.un.org/>

SDG 10

[47] Berkhout, E., Galasso, N., Lawson, M., Rivero Morales, P. A., Taneja, A. & Vázquez Pimentel, D. A. (2021). *The inequality virus: Bringing together a world torn apart by coronavirus through a fair, just and sustainable economy*. Oxford: Oxfam GB. DOI: 10.21201/2021.6409

[48] Peuteman, A. (2017, 31 mei). Discriminatie begint al bij een vakantiejob. Opgevraagd op 11 mei 2021 van <https://www.knack.be/>

[49] Unia. (2020). Het werk van Unia in 2019, uitgedrukt in cijfers. Opgevraagd op 11 mei 2021 van <https://www.unia.be/>

[50] United Nations. (z.d.). Goal 10: Reduce inequality within and among countries. Opgevraagd op 11 mei 2021 van <https://www.un.org/>

SDG 11

[51] Aquafin. (z.d.). Wijs met water. Opgevraagd op 11 mei 2021 van <https://www.aquafin.be/>

[52] United Nations. (z.d.). Goal 11: Make cities inclusive, safe, resilient and sustainable. Opgevraagd op 11 mei 2021 van <https://www.un.org/>

[53] United Nations Statistics Division. (z.d.). Make cities and human settlements inclusive, safe, resilient and sustainable. Opgevraagd op 11 mei 2021 van <https://unstats.un.org/>

[54] Vlaamse Milieumaatschappij. (2020). *Jaarrapport lucht: Effecten van luchtvervuiling op gezondheid en ecosystemen*. Aalst: Vlaamse Milieumaatschappij.

SDG 12

[55] Climate Challenge. (z.d.). Gevolgen voor mens en natuur. Opgevraagd op 18 mei 2021 van <https://climatechallenge.be/>

[56] United Nations. (z.d.). Goal 12: Ensure sustainable consumption and production patterns. Opgevraagd op 11 mei 2021 van <https://www.un.org/>

[57] United Nations Statistics Division. (z.d.). Ensure sustainable consumption and production patterns. Opgevraagd op 11 mei 2021 van <https://unstats.un.org/>

SDG 13

[58] Regionaal Informatiecentrum van de Verenigde Naties. (z.d.). SDG 13 - Neem dringend actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden. Opgevraagd op 12 mei 2021 van <https://unric.org/>

[59] United Nations. (z.d.). Goal 13: Take urgent action to combat climate change and its impacts. Opgevraagd op 13 mei 2021 van <https://www.un.org/>

[60] United Nations Development Programme. (z.d.). Goal 13: Climate action. Opgevraagd op 12 mei 2021 van <https://www.undp.org/>

[61] UN News. (2020, 10 maart). Flagship UN study shows accelerating climate change on land, sea and in the atmosphere. Opgevraagd op 13 mei 2021 van <https://news.un.org/>

SDG 14

[62] Heylen, K. (2017, 23 oktober). CO2 in de lucht, verzuring van oceanen: "invloed op al het leven onder water". Opgevraagd op 13 mei 2021 van <https://www.vrt.be/>

[63] United Nations. (z.d.). Goal 14: Conserve and sustainably use the oceans, seas and marine resources. Opgevraagd op 13 mei 2021 van <https://www.un.org/>

[64] United Nations Development Programme. (z.d.). Goal 14: Life below water. Opgevraagd op 13 mei 2021 van <https://www.undp.org/>

[65] United Nations Statistics Division. (z.d.). Conserve and sustainably use the oceans, seas and marine resources for sustainable development. Opgevraagd op 13 mei 2021 van <https://unstats.un.org/>

SDG 15

[66] Huys, K. (2019, 11 februari). Zijn er over 100 jaar nog insecten over? Niet meer als ze in hetzelfde tempo blijven verdwijnen, zeggen wetenschappers. Opgevraagd op 13 mei 2021 van <https://www.vrt.be/>

[67] Regionaal Informatiecentrum van de Verenigde Naties. (z.d.). SDG 15 - Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland, beheer bossen en wouden duurzaam, bestrijd woestijnvorming, stop landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe. Opgevraagd op 13 mei 2021 van <https://www.unric.org/>

[68] Renard, C. (2017, 8 februari). 750 espèces animales disparues, 2 700 en voie d'extinction, 12 500 menacées. Opgevraagd op 13 mei 2021 van <https://www.franceculture.fr/>

[69] United Nations. (z.d.). Goal 15: Sustainably manage forests, combat desertification, halt and reverse land degradation, halt biodiversity loss. Opgevraagd op 13 mei 2021 van <https://www.un.org/>

[70] United Nations Development Programme. (z.d.). Goal 15: Life on land. Opgevraagd op 13 mei 2021 van <https://www.undp.org/>

SDG 16

[71] Kelepouris, S. (2017, 29 maart). België is grootste Europese exporteur van vuurwapens, ook naar Saudi-Arabië. Opgevraagd op 14 mei 2021 van <https://www.knack.be/>

[72] Regionaal Informatiecentrum van de Verenigde Naties. (z.d.). SDG 16 - Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzeker toegang tot justitie voor iedereen en bouw op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke en toegankelijke instellingen uit. Opgevraagd op 14 mei 2021 van <https://unric.org/>

[73] United Nations. (z.d.). Goal 16: Promote just, peaceful and inclusive societies. Opgevraagd op 14 mei 2021 van <https://www.un.org/>

[74] United Nations Development Programme. (z.d.). Goal 16: Peace, justice and strong institutions. Opgevraagd op 14 mei 2021 van <https://www.undp.org/>

[75] Vredesactie. (2020). More than 50% of Belgian arms export has destination Saudi-Arabia and is now blocked by the Belgian Administrative court. Opgevraagd op 14 mei 2021 van <https://vredesactie.be/>

SDG 17

[76] United Nations Development Programme. (z.d.). Goal 17: Partnerships for the goals. Opgevraagd op 14 mei 2021 van <http://www.undp.org/>